

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi opintotukilain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi opintotukilakia. Opintotukea myönnettäessä sovellettavia vanhempien tulorajoja ja kansanopiston ja liikunnan koulutuskeskuksen maksullisella linjalla opiskelevien, oppilaitoksen asuntolassa asuvien opiskelijoiden asumislisää korotettaisiin kustannustason muutosten

perusteella eduskunnan valtion vuoden 2006 talousarviossa edellyttämällä tavalla. Lisäksi opintotukilain soveltamisalaa koskevaa säädösviittausta ulkomaalaislakiin ehdotetaan tarkistettavaksi.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä marraskuuta 2006.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Opintotukilain (65/1994) 11 §:ssä säädetään opintorahan määrästä. Pykälän 3 momentissa säädetään opintorahan korottamisesta vanhempien pienituloisuuden perusteella. Korotus voidaan myöntää opiskelijalle, jonka opintoraha on opiskelijan iän tai asumismuodon vuoksi alhaisempi kuin suurin mahdollinen kyseisen oppilaitosryhmän opiskelijoille myönnettävä opintoraha. Vanhemman luona asuvan tai itsenäisesti asuvan alle 18-vuotiaan opiskelijan opintorahaa voidaan korottaa vanhempien pienituloisuuden perusteella. Toisella asteella korotus vaihtelee nyt opiskelijan iän ja asumismuodon mukaan 42,05 eurosta 84,09 euroon, jolloin opintoraha voi olla enintään 63,91—168,18 euroa kuukaudessa. Korkea-asteella korotus vaihtelee 58,87 eurosta 126,14 euroon, jolloin opintoraha voi olla enintään 97,55—252,28 euroa kuukaudessa. Opintorahan korotus voidaan myöntää, jos vanhempien tuloverolain (1535/1992) 30 §:ssä tarkoitettujen puhtaiden ansio- ja pääomatulojen yhteismäärä on enintään 13 800 euroa vuodessa.

Pykälän 4 momentin mukaan korotus pieneene vanhempien yhteenlaskettujen veronalaisten tulojen jokaista 13 800 euroa ylittävää täyttä 1 380 euroa kohden 10 prosenttia. Kun tulot ylittävät 26 100 euroa, korotusta ei makseta.

Vanhempien tulojen huomioon ottamisesta säädetään opintotukilain 19 §:ssä. Vanhempien tulot otetaan huomioon opintorahaa myönnettäessä, jos opiskelija on alle 20-vuotias sekä asumislisää myönnettäessä, jos opiskelija on alle 18-vuotias. Vanhempien tuloja ei oteta huomioon, jos opiskelija on avioliitossa tai elatusvelvollinen. Pykälän 3 momentin mukaan opintorahan ja asumislisän voi saada täysimääräisenä opiskelijan vanhempien yhteenlaskettujen veronalaisten tulojen ollessa enintään 27 300 euroa vuodessa. Opintorahaa ja asumislisää vähennetään jokaista tuloajan ylittävää täyttä 680 euroa kohden viisi prosenttia. Tällöin tukea ei saa lainkaan, kun vanhempien yhteenlasketut veronalaiset tulot ovat 40 900 euroa tai enemmän vuodessa.

Opintotukilain 14 a §:ssä säädetään asumislisän määrästä. Asumislisän määrä on yleensä 80 prosenttia pykälän mukaisista hy-

väksyttävistä asumismenoista. Asumismenoja ei kuitenkaan oteta huomioon 252 euron ylittävältä osalta. Pykälän 2 momentissa säädetään asumislisän määrästä eräissä erikseen määritellyissä tilanteissa. Sen mukaan asumislisän määrä on 58,87 euroa kansanopiston tai liikunnan koulutuskeskuksen maksullisella linjalla opiskelevalla, oppilaitoksen asuntolassa asuvalla opiskelijalla. Vanhemmaltaan vuokraamassa tai vanhemman omistamassa asunnossa asuvan opiskelijan asumislisän määrä on asumismenoista riippuen enintään 58,87 euroa.

Hallitusohjelman mukaan opiskelijoiden opintososiaalista asemaa kohennetaan, jotta täysipäiväinen ja suunnitelmallinen opiskelu on mahdollista. Opintotukea ja opiskelijoiden opintososiaalista asemaa käsitellyt selvitysmies esitti selvityksessään (opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2003:28) opintotukea myönnettäessä huomioon otettavien vanhempien tulorajojen korottamista 15 prosentilla. Toisen asteen opiskelijat ovat opintotuen niukkuuden ja tarveharkintaisuuden vuoksi taloudellisesti riippuvaisia vanhemmistaan. Kun alle 20-vuotiaan opiskelijan vanhempien tulot otetaan huomioon opintotukea myönnettäessä, nuori voi jäädä opiskeluaikana jopa kokonaan ilman yhteiskunnan myöntämää tukea. Vanhempien pienituloisuuden perusteella opintorahaa voidaan korottaa, mutta tuen taso on silti niukka. Vanhempien tulorajoja ei ole tarkistettu elinkustannusten tai palkkatason kehityksen mukaan vuoden 1993 jälkeen, joten tarveharkinta on kiristynyt ja pienituloisista perheistä tulevien opiskelijoiden opintotuki reaalisesti pienentynyt. Myös toisen asteen opintotuen määrä on vuoden 1995 tasolla asumislisää lukuun ottamatta. Asumislisän korvaavuusprosenttia nostettiin vuonna 2000 ja huomioonotettavien asumismenojen määrää korotettiin syksyllä 2005.

Tyypillisen suomalaisen perheen yleistä toimeentuloa kuvaava palkansaajakotitalouksen käytettävissä oleva tulo oli vuonna 2003 keskimäärin noin 36 825 euroa ja bruttotulo keskimäärin 50 321 euroa. Opintotuen tarveharkinta ulottuu täten jo alle keskituloisiin perheisiin, koska tuki alkaa leikkaantua vanhempien yhteenlaskettujen veronalaisten tulojen ylittäessä 27 300 euroa. Vanhempien

pienituloisuuteen perustuvan opintorahan korotuksen saa täysimääräisenä kun vanhempien yhteenlasketut veronalaiset tulot ovat enintään 15 179 euroa vuodessa ja sitä ei saa lainkaan, kun vanhempien yhteenlasketut veronalaiset tulot ovat yhteensä 26 100 euroa vuodessa. Pienituloisuuteen perustuvat korotukset kohdentuvat yleensä opiskelijoille, joiden vanhemmista vain toisella on työtuloja, pienituloisten yksinhuoltajien opiskeleville lapsille tai pientä eläkettä tai muuta etuutta saavien vanhempien lapsille. Tuen niukkuutta korostaa se, että tasoltaan opintorahaa paremman, vanhemmille maksettavan tarveharkinnattoman lapsilisän maksaminen päättyy toisen asteen opintojen alkuvaiheessa lapsen täyttäessä 17 vuotta. Myös nuorelle maksettavan työmarkkinatuki on suurempi kuin opintoraha.

Eduskunta päätti valtion vuoden 2006 talousarvion käsittelyn yhteydessä lisätä momentin 29.70.55. Opintoraha ja asumislisä määrärahaa opintotukea myönnettäessä sovellettavien vanhempien tulorajojen korottamiseksi 15 prosentilla ja kansanopiston ja liikunnan koulutuskeskuksen maksullisella linjalla opiskelevien, oppilaitoksen asuntolassa asuvien opiskelijoiden asumislisää 30 eurolla kuukaudessa marraskuusta 2006 lukien. Eduskunnan edellyttämällä tavalla ehdotetaan opintotukilain 11 §:n 3 momentissa säädetty tuloraja korotettavaksi 13 800 eurosta 15 900 euroon ja 4 momentissa säädetty 1 380 euron määrä 1 590 euroon. Tuloraja, jonka ylittyessä korotusta ei enää maksettaisi korotettaisiin 26 100 eurosta 30 000 euroon vuodessa. Opintotukilain 19 §:n 3 momentissa säädetty tuloraja ehdotetaan korotettavaksi 27 300 eurosta 31 400 euroon ja samassa pykälässä oleva 680 euron raja 780 euroon. Rahamäärät ehdotetaan selkeyden vuoksi pyöristettäväksi täysiin kymmeneen euroihin, joka vastaa nykyistä käytäntöä. Kansanopiston ja liikunnan koulutuskeskuksen maksullisella linjalla opiskelevien, oppilaitoksen asuntolassa asuvien opiskelijoiden asumislisä ehdotetaan eduskunnan edellyttämällä tavalla korotettavaksi 30 eurolla kuukaudessa 58,87 eurosta 88,87 euroon.

Lisäksi ehdotetaan tarkistettavaksi opintotukilain 1 §:n 3 momenttia, jossa säädetään opintotuen myöntämisestä ulkomaalaiselle.

Pykälän 3 momentin 3 kohdan mukaan opintotukea voidaan myöntää ulkomaalaiselle, joka asuu Suomessa vakinaisesti ja jonka maassaoleskelun peruste on muu kuin opiskelu. Momentin 3 kohdan mukaan opintotukea voidaan myöntää ulkomaalaislain 157 §:ssä tarkoitettulle Pohjoismaan kansalaiselle, joka on rekisteröinyt oleskelunsa yhteispuhjoismaisen muuttokirjan perusteella. Ulkomaalaislain (301/2004) 157 § on muutettu 1 päivänä helmikuuta 2006 voimaan tulleella lailla 34/2006 siten, että sen 1 momentin viittaus pohjoismaiseen muuttokirjaan on poistettu. Yhteispuhjoismaisen muuttokirjan käyttämisestä rekisteröinnin edellytyksenä on tarkoitus luopua. Tanska, Suomi, Islanti, Norja ja Ruotsi ovat 1 päivänä marraskuuta 2004 tehneet sopimuksen väestön rekisteröinnistä. Sopimuksessa on luovuttu yhteispuhjoismaisen muuttokirjan käyttämisestä rekisteröinnin edellytyksenä. Sopimuksen on arvioitu tulevan voimaan vuoden 2006 keväällä. Sen vuoksi opintotukilain 1 §:n 3 momentin 3 kohtaan ehdotetaan otettavaksi ulkomaalaislain 157 §:n 1 momentin sanamuodon kanssa samansisältöinen yleisluonteinen viittaus siihen, mitä Pohjoismaiden välillä väestön rekisteröinnistä on sovittu.

2. Esityksen vaikutukset

Vaikutukset opiskelijan talouteen

Opintotuella edistetään opintoihin hakeutumista ja tehokasta opiskelua sekä ehkäistään opintojen keskeyttämistä ja kokonaan koulutuksesta syrjäytymistä. Vanhempien tulorajojen tarkistaminen parantaisi opintotukea noin 33 300 pienituloisesta perheestä tulevalle opiskelijalla, jotka ovat opintotuen saajista kaikkein heikoimmassa asemassa, koska saavat leikattua opintotukea.

Vanhempien tulojen perusteella korotetaan nyt noin 28 000 opiskelijan opintorahaa. Näistä 25 600 on toisen asteen ja 2 400 korkeakouluopiskelijoina. Tulorajan korottaminen parantaisi niiden 16 200 opiskelijan tukea, jotka eivät nyt saa korotusta täysimääräisenä. Näistä 15 300 on toisen asteen opiskelijoina ja 900 korkeakouluopiskelijoina. Uusia korotuksen saajia olisi noin 2 600. Ko-

rotus parantaisi siihen oikeutettujen opiskelijoiden opintotukea keskimäärin 15 eurolla kuukaudessa.

Alle 20-vuotiaita toisella asteella opiskelevia, joille tukea myönnettäessä otetaan huomioon vanhempien tulot, on nykyisin noin 43 200. Näistä opiskelijoista 26 000 saa täyden opintotuen ja 17 200 leikatun opintotuen. Tulorajan korotus parantaisi 11 500 opiskelijan opintorahaa ja 1 100 opiskelijan asumislisää. Kokonaan uusia tuen piiriin tulijoita olisi noin 2 000—3 000, joista noin 300 saisi myös asumislisää.

Opintoraha nousisi nyt tuen piirissä olevilla keskimäärin 22 euroa ja asumislisä 38 euroa kuukaudessa. Uudet tuen piiriin tulijat saisivat opintorahaa keskimäärin 21 euroa ja asumislisää 26 euroa kuukaudessa.

Kansanopistoissa tai liikunnan koulutuskeskuksen maksullisilla linjoilla opiskelevien, opiskelija-asuntolassa asuvien opiskelijoiden asumislisän korottaminen 30 eurolla parantaisi vuositasolla noin 1 400 opiskelijan opintotuen tasoa.

Valtiontaloudelliset vaikutukset

Vanhempien pienituloisuuden rajan tarkistamisesta aiheutuva menolisäys olisi vuodessa yhteensä 1 700 000 euroa. Tarveharkinnan lievenemisestä aiheutuva opintoraha- ja asumislisämenon lisäys olisi yhteensä noin 3 500 000 euroa.

Kansanopistossa ja liikunnan koulutuskeskuksessa maksullisella linjalla opiskelevien, oppilaitoksen asuntolassa asuvien noin 1 400 opiskelijan asumislisän määrän korottaminen 30 eurolla kuukaudessa lisäisi määrärahan tarvetta 500 000 euroa vuodessa.

Menolisäys olisi vuodessa yhteensä 5 700 000 euroa. Vuonna 2006 menolisäys olisi 1 200 000 euroa, kun uudistus tulisi voimaan 1 päivänä marraskuuta ja korotettua tukea maksettaisiin kahdelta kuukaudelta.

Esitys on otettu huomioon valtion vuoden 2006 talousarvion momentin 29.70.55 Opintoraha ja asumislisä määrärahasssa.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu opetusministeriössä.

4. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä marraskuuta 2006. Ennen lain voimaantuloa voitaisiin ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki**opintotukilain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 21 päivänä tammikuuta 1994 annetun opintotukilain (65/1994) 1 §:n 3 momentti, 11 §:n 3 ja 4 momentti, 14 a §:n 2 momentti sekä 19 §:n 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 1 §:n 3 momentti sekä 11 §:n 3 ja 4 momentti laissa 345/2004, 14 a §:n 2 momentti laissa 408/2005 ja 19 §:n 3 momentti laissa 734/2001, seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

11 §

Opintorahan määrä

Ulkomaalaiselle, joka asuu Suomessa vakinaisesti ja jonka maassa oleskelun peruste on muu kuin opiskelu, voidaan myöntää opintotukea, jos:

1) hänelle on myönnetty ulkomaalaislain (301/2004) 33 §:ssä tarkoitettu jatkuva tai pysyvä oleskelulupa;

2) hän on ulkomaalaislain 153 ja 154 §:ssä tarkoitettu Euroopan unionin kansalainen tai tähän rinnastettava tai hänen perheenjäsenensä, jonka oleskeluoikeus on rekisteröity ulkomaalaislain 159 §:n perusteella; taikka

3) hän on ulkomaalaislain 157 §:ssä tarkoitettu Pohjoismaan kansalainen, joka on rekisteröinyt oleskelunsa siten kuin pohjoismaiden välillä väestön rekisteröinnistä on sovittu.

Jos vanhempien tuloverolain (1535/1992) 30 §:ssä tarkoitettujen puhtaiden ansio- ja pääomatulojen yhteismäärä on enintään 15 900 euroa vuodessa, opintorahaa voidaan korottaa seuraavasti:

1) 38,68 euron opintorahaa enintään 58,87 eurolla;

2) 21,86 euron opintorahaa enintään 42,05 eurolla;

3) 105,96 euron opintorahaa enintään 126,14 eurolla;

4) 63,91 euron opintorahaa enintään 84,09 eurolla;

5) 126,14 euron opintorahaa enintään 126,14 eurolla;

6) 84,09 euron opintorahaa enintään 84,09 eurolla.

Korotus pienenee jokaista tulorajan ylittä-

vää täyttä 1 590 euroa kohden 10 prosenttia. Jos 3 momentissa tarkoitettujen tulojen yhteismäärä ylittää 30 000 euroa, korotusta ei makseta.

14 a §

Asumislisän määrä

Jos opiskelija asuu vanhemmaltaan vuokraamassaan tai vanhempansa omistamassa asunnossa, asumislisän määrä on enintään 58,87 euroa kuukaudessa. Kansanopiston tai liikunnan koulutuskeskuksen maksullisella linjalla opiskelevan, oppilaitoksen asuntolassa asuvan opiskelijan asumislisän määrä on 88,87 euroa kuukaudessa.

19 §

Vanhempien tulojen huomioon ottaminen

Opiskelijalla on oikeus täysimääräiseen opintorahaan ja asumislisään, jos vanhempien tuloverolain 30 §:ssä tarkoitettujen puhtaisten ansio- ja pääomatulojen määrä on enintään 31 400 euroa vuodessa. Opintorahaa ja asumislisää vähennetään jokaista tulorajan ylittävää täyttä 780 euroa kohden viisi prosenttia.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä marraskuuta 2006.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Helsingissä 3 päivänä maaliskuuta 2006

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Kulttuuriministeri *Tanja Karpela*

Laki**opintotukilain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 21 päivänä tammikuuta 1994 annetun opintotukilain (65/1994) 1 §:n 3 momentti, 11 §:n 3 ja 4 momentti, 14 a §:n 2 momentti sekä 19 §:n 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 1 §:n 3 momentti sekä 11 §:n 3 ja 4 momentti laissa 345/2004, 14 a §:n 2 momentti laissa 408/2005 ja 19 §:n 3 momentti laissa 734/2001, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

1 §

1 §

*Soveltamisala**Soveltamisala*

Ulkomaalaiselle, joka asuu Suomessa vakinaisesti ja jonka maassa oleskelun peruste on muu kuin opiskelu, voidaan myöntää opintotukea, jos:

1) hänelle on myönnetty ulkomaalaislain (301/2004) 33 §:ssä tarkoitettu jatkuva tai pysyvä oleskelulupa;

2) hän on ulkomaalaislain 153 ja 154 §:ssä tarkoitettu Euroopan unionin kansalainen tai tähän rinnastettava tai hänen perheenjäsenensä, jonka oleskeluoikeus on rekisteröity ulkomaalaislain 159 §:n perusteella; taikka

3) hän on ulkomaalaislain 157 §:ssä tarkoitettu Pohjoismaan kansalainen, joka on rekisteröinyt oleskelunsa yhteispohjoismaisen muuttokirjan perusteella.

Ulkomaalaiselle, joka asuu Suomessa vakinaisesti ja jonka maassa oleskelun peruste on muu kuin opiskelu, voidaan myöntää opintotukea, jos:

1) hänelle on myönnetty ulkomaalaislain (301/2004) 33 §:ssä tarkoitettu jatkuva tai pysyvä oleskelulupa;

2) hän on ulkomaalaislain 153 ja 154 §:ssä tarkoitettu Euroopan unionin kansalainen tai tähän rinnastettava tai hänen perheenjäsenensä, jonka oleskeluoikeus on rekisteröity ulkomaalaislain 159 §:n perusteella; taikka

3) hän on ulkomaalaislain 157 §:ssä tarkoitettu Pohjoismaan kansalainen, joka on rekisteröinyt oleskelunsa *siten kuin pohjoismaiden välillä väestön rekisteröinnistä on sovittu*.

11 §

11 §

*Opintorahan määrä**Opintorahan määrä*

Jos vanhempien tuloverolain (1535/1992) 30 §:ssä tarkoitettujen puhtaiden ansio- ja pääomatulojen yhteismäärä on enintään 13 800 euroa vuodessa, opintorahaa voidaan korottaa seuraavasti:

Jos vanhempien tuloverolain (1535/1992) 30 §:ssä tarkoitettujen puhtaiden ansio- ja pääomatulojen yhteismäärä on enintään 15 900 euroa vuodessa, opintorahaa voidaan korottaa seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

- 1) 38,68 euron opintorahaa enintään 58,87 eurolla;
- 2) 21,86 euron opintorahaa enintään 42,05 eurolla;
- 3) 105,96 euron opintorahaa enintään 126,14 eurolla;
- 4) 63,91 euron opintorahaa enintään 84,09 eurolla;
- 5) 126,14 euron opintorahaa enintään 126,14 eurolla;
- 6) 84,09 euron opintorahaa enintään 84,09 eurolla.

Korotus pienenee jokaista tulorajan ylittävää täyttä 1 380 euroa kohden 10 prosenttia. Jos 3 momentissa tarkoitettujen tulojen yhteismäärä ylittää 26 100 euroa, korotusta ei makseta.

- 1) 38,68 euron opintorahaa enintään 58,87 eurolla;
- 2) 21,86 euron opintorahaa enintään 42,05 eurolla;
- 3) 105,96 euron opintorahaa enintään 126,14 eurolla;
- 4) 63,91 euron opintorahaa enintään 84,09 eurolla;
- 5) 126,14 euron opintorahaa enintään 126,14 eurolla;
- 6) 84,09 euron opintorahaa enintään 84,09 eurolla.

Korotus pienenee jokaista tulorajan ylittävää täyttä 1 590 euroa kohden 10 prosenttia. Jos 3 momentissa tarkoitettujen tulojen yhteismäärä ylittää 30 000 euroa, korotusta ei makseta.

14 a §

Asumislisän määrä

Jos opiskelija asuu vanhemmaltaan vuokraamassaan tai vanhempiensa omistamassa asunnossa, asumislisän määrä on enintään 58,87 euroa kuukaudessa. Kansanopiston tai liikunnan koulutuskeskuksen maksullisella linjalla opiskelevan, oppilaitoksen asuntolassa asuvan opiskelijan asumislisän määrä on 58,87 euroa kuukaudessa.

14 a §

Asumislisän määrä

Jos opiskelija asuu vanhemmaltaan vuokraamassaan tai vanhempiensa omistamassa asunnossa, asumislisän määrä on enintään 58,87 euroa kuukaudessa. Kansanopiston tai liikunnan koulutuskeskuksen maksullisella linjalla opiskelevan, oppilaitoksen asuntolassa asuvan opiskelijan asumislisän määrä on 88,87 euroa kuukaudessa.

19 §

Vanhempien tulojen huomioon ottaminen

Opiskelijalla on oikeus täysimääräiseen opintorahaan ja asumislisään, jos vanhempien tuloverolain 30 §:ssä tarkoitettujen puhtaiden ansio- ja pääomatulojen määrä on enintään 27 300 euroa vuodessa. Opintorahaa ja asumislisää vähennetään jokaista tulorajan ylittävää täyttä 680 euroa kohden viisi prosenttia.

19 §

Vanhempien tulojen huomioon ottaminen

Opiskelijalla on oikeus täysimääräiseen opintorahaan ja asumislisään, jos vanhempien tuloverolain 30 §:ssä tarkoitettujen puhtaiden ansio- ja pääomatulojen määrä on enintään 31 400 euroa vuodessa. Opintorahaa ja asumislisää vähennetään jokaista tulorajan ylittävää täyttä 780 euroa kohden viisi prosenttia.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä marraskuuta 2006.

8

Voimassa oleva laki

HE 9/2006 vp

Ehdotus

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.
